

УДК 658.1:334.716

Грозний І. С.
Європейський університет

МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Запропоновано методи та підходи до управління якістю розвитку промислового підприємства на основі принципу когерентності, який передбачає використання сукупності методів планування та прогнозування узгодженості контурів управління якістю розвитку (на стадії технологічної підготовки виробництва) та методів проведення реінжинірингу виробничих процесів (в ході поточного виробництва) на основі скорочення розриву між виділеними контурами, приведення їх у стан збалансованості та односпрямованості з метою досягнення узгодженості між неузгодженими за своєю суттю об'єктами управління, що дозволяє реалізувати потенційні можливості розвитку та підвищити рівень його якості за рахунок задоволення потреб зовнішнього середовища в найкоротший термін.

Ключові слова: якість, розвиток, управління, метод, підприємство, когерентність.

Постановка проблеми. За останній рік відбулося стрімке зниження експорту нашої держави, скоротилося промислове виробництво, збільшилася кількість збиткових підприємств. Машинобудування є однією із бюджетоформуєчих галузей української економіки, виступає сполучною ланкою між усіма галузями промисловості. У його структурі провідне місце посідає важке машинобудування, у тому числі галузі, що виробляють обладнання для гірничої та металургійної промисловості, а також енергетичні блоки (енергетичне машинобудування), підйомно-транспортне обладнання і багато іншого. Від промисловості багато в чому залежить як стан усієї української економіки, так і перспективи її подальшого розвитку [1].

Нинішнє становище промисловості України є результатом відсутності структурних реформ, які б дозволили розраховувати на позитивні результати в майбутньому, крім того, розвиток промислових підприємств був некерованим, відбувався не системно. Незадовільний стан промисловості України в цілому є результатом відсутності на промислових підприємствах адекватних інструментів, що дозволяють оцінити ефективність їх функціонування у порівнянні із зовнішнім середовищем, виявити їх потенційні можливості та розробити ефективні рішення щодо розвитку всіх сфер діяльності підприємства [2]. Українські підприємства здебільшого функціонують в режимі підтримки поточного відтворення, не приділяючи достатньо уваги прийняттю заходів щодо забезпечення інновацій та розширеного відтворення. У зв'язку з цим актуальною проблемою сьогодні є розробка ефективних науково-методичних підходів управління саме якістю розвитку промислових підприємств у цілому і машинобудівних зокрема.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Визначення невирішених питань. Питання розвитку підприємств досліджують багато науковців. Серед вітчизняних учених, які зробили найбільш значний внесок у розробку цієї проблеми або окремих її аспектів, варто зазначити О.І. Амошу, І.В. Алексеєва, М.В. Афанасєва, Б.М. Андрушківа, А.Е. Воронкову, В.М. Гейця, М.М. Іванова, М.О. Кизима, Р.М. Лепу, О.В. Раєвнєву, Г.А. Семенова, О.І. Пушкаря, А.В. Сидорову, О.М. Тридіда. Найбільш значущі зарубіжні роботи у сфері розвитку підприємств належать Ст. Біру, П. Друкеру, Д. Нортоуну, М. Портеру, Д. Стігліцу.

Питання управління якістю висвітлені у роботах зарубіжних вчених: Е. Демінга, Дж. Джурана, К. Ісікави, Ф. Кросбі, Г. Тагучі, Дж. Харрінгтона,

А. Фейгенбаума, А.В. Глічева, В.А. Лapidуса, О.В. Орлова та ін.; вітчизняних вчених: О.М. Криворучко, А.Г. Семенова, А.В. Череп, М.І. Шаповала, В.Г. Шинкаренка та ін.

Розвиток підприємства є складним і багатоплановим явищем. Неоднозначність термінологічного апарату з питань якості розвитку промислових підприємств ускладнює сам механізм управління розвитком. Крім того, існуючі підходи до управління розвитком не завжди враховують якісні характеристики розвитку та галузеві особливості промислових підприємств через прагнення до універсальності. Ці особливості визначили необхідність розробки нових підходів до ефективного управління якістю розвитку промислових підприємств за допомогою забезпечення чіткого функціонування внутрішньої структури підприємств та організаційних змін, які забезпечують адаптацію промислового підприємства до впливів зовнішнього середовища. Недостатність теоретичних і практичних розробок у даній сфері, неможливість практичного використання багатьох із них обумовили вибір даного напрямку дослідження.

Мета статті. Метою статті є визначення методів та підходів до управління якістю розвитку промислового підприємства в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Принципи формування механізму управління застосовуються до будь-якого типу управління, в тому числі управління якістю розвитку підприємства. Виділимо базові принципи управління якістю розвитку підприємства:

1. Механізм управління якістю розвитку підприємства повинен відповідати цілям і завданням розвитку організації. Це означає, що з усіх засобів керуючого впливу треба вибрати тільки ті, які працюватимуть на задані цілі. Цілі управління якістю розвитку підприємства залежать від обраної стратегії або тактики її розвитку. Метою може бути:

- формування нової якості розвитку підприємства. Воно полягає: у виборі нового напрямку діяльності (в інтеграції виробництва, вихід на нові ринки);

- злиття декількох організацій з утворенням нової структури з іншими характеристиками якості розвитку або підвищенням характеристик якості розвитку підприємства в комплексі;

- підтримання характеристик якості розвитку підприємства на певному існуючому рівні. При цьому можливий вплив як на всі практичні характеристики якості розвитку в комплексі, так і на окремо взяті. Вибір об'єкта впливу в першу чергу

залежить від узагальнюючої характеристики якості розвитку підприємства (етапу життєдіяльності).

2. Технології, необхідні для розробки та реалізації стратегії якості розвитку підприємства (інформаційні, виробничі, кадрові) [3; 4].

Дані принципи покладені в основу розробки концептуального підходу до управління якістю розвитку промислових підприємств, загальна схема якого представлена на рисунку 1 [5].

Управління якістю розвитку промислового підприємства пропонується проводити на основі досягнення когерентності стану виділених контурів управління: часового, цільового та ресурсного. Когерентний стан узгодженості контурів передбачає, що кількість та якість ресурсів задовольняють поставленим цілям розвитку підприємства у сприятливий для розвитку період часу. Зворотним станом когерентності контурів є їх декогерентність. Визначено, що для підвищення рівня якості розвитку промислового підприємства, управління контурами необхідно починати зі стадії ТПВ, коли контури перебувають у початковому стані, а умови для їх кореляції є вихідними та керованими.

Когерентність у фізиці означає узгоджений перебіг коливальних або хвильових процесів, різниця фаз яких постійна. Одне із основних значень когерентності в англійській мові (coherence, coherency) – зв'язність, зв'язок, узгодженість. Когерентні хвилі (світлові, звукові) при додаванні або посилюють, або послаблюють одна одну, тобто спостерігається інтерференція хвиль. Таке явище інтерференції в біології виявляється не менш виразно. При одночасному зараженні організму різними вірусами один з них робить такий вплив на клітини, що вони починають виділяти низькомолекулярний білок – інтерферон, який пригнічує розвиток інших видів.

У дослідженні висунуто гіпотезу щодо досягнення ефекту когерентності, коли досягається узгодженість управлінських процесів, у нашому випадку контурів управління: часового, ресурсного та цільового. Насамперед тому, що складання сил, деяких ресурсів у заданий момент часу, а потім і отримання адекватного їх цінності результату на стратегічному напрямі управління якістю розвитку підприємства не тільки можливі, а і за логікою організаційних законів обов'язкові.

Як було зазначено, у сучасних умовах відновлення світового промислового виробництва в посткризовий період особливої уваги з боку науки вимагають питання управління якістю розвитку промислового підприємства. Зокрема, було виявлено, що на сьогодні:

1. Недостатньо опрацьовані взаємозв'язки між функціями управління ефективністю розвитку виробництва, немає універсальної технології обґрунтування управлінських рішень.

2. Подальшої розробки потребує система контролю за управлінням ефективністю розвитку виробництва з метою прийняття оперативних, тактичних і стратегічних рішень для регулювання процесів виробництва та випуску конкурентоспроможної продукції.

3. Недостатньо розроблені механізми управління технічною підготовкою виробництва до розвитку.

На нашу думку, застосування принципу когерентності в управлінні необхідне ще на початку технічної підготовки виробництва, у момент забезпечення повної технологічної готовності підприємства до виробництва нових виробів із заданими техніко-економічними показниками (високим технічним рівнем, якістю виготовлення, а також з мінімальними трудовими й матеріальними витратами – собівартістю при конкретному технічному рівні підприємства та планованих обсягах виробництва). Саме на цьому етапі закладається фундамент для досяг-

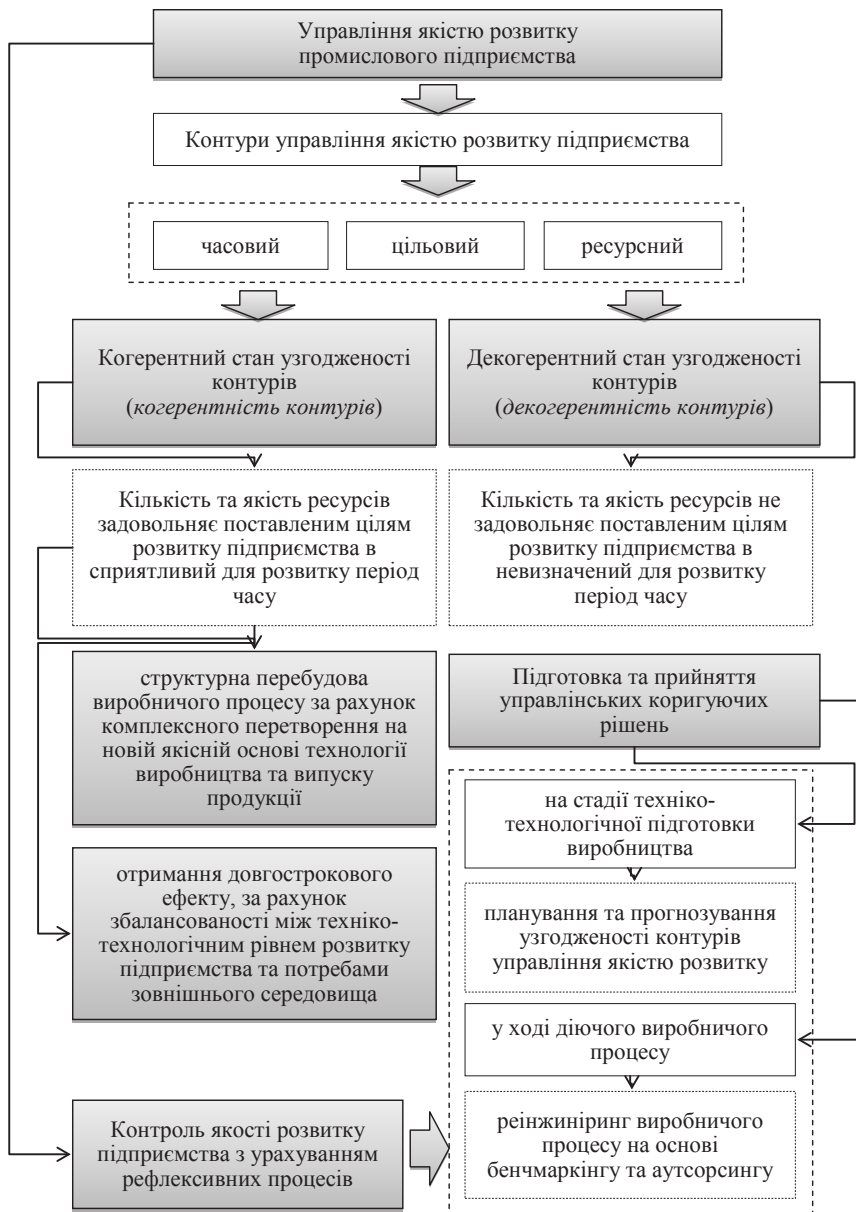

Рис. 1. Концептуальний підхід до управління якістю розвитку промислового підприємства (на основі когерентного підходу)

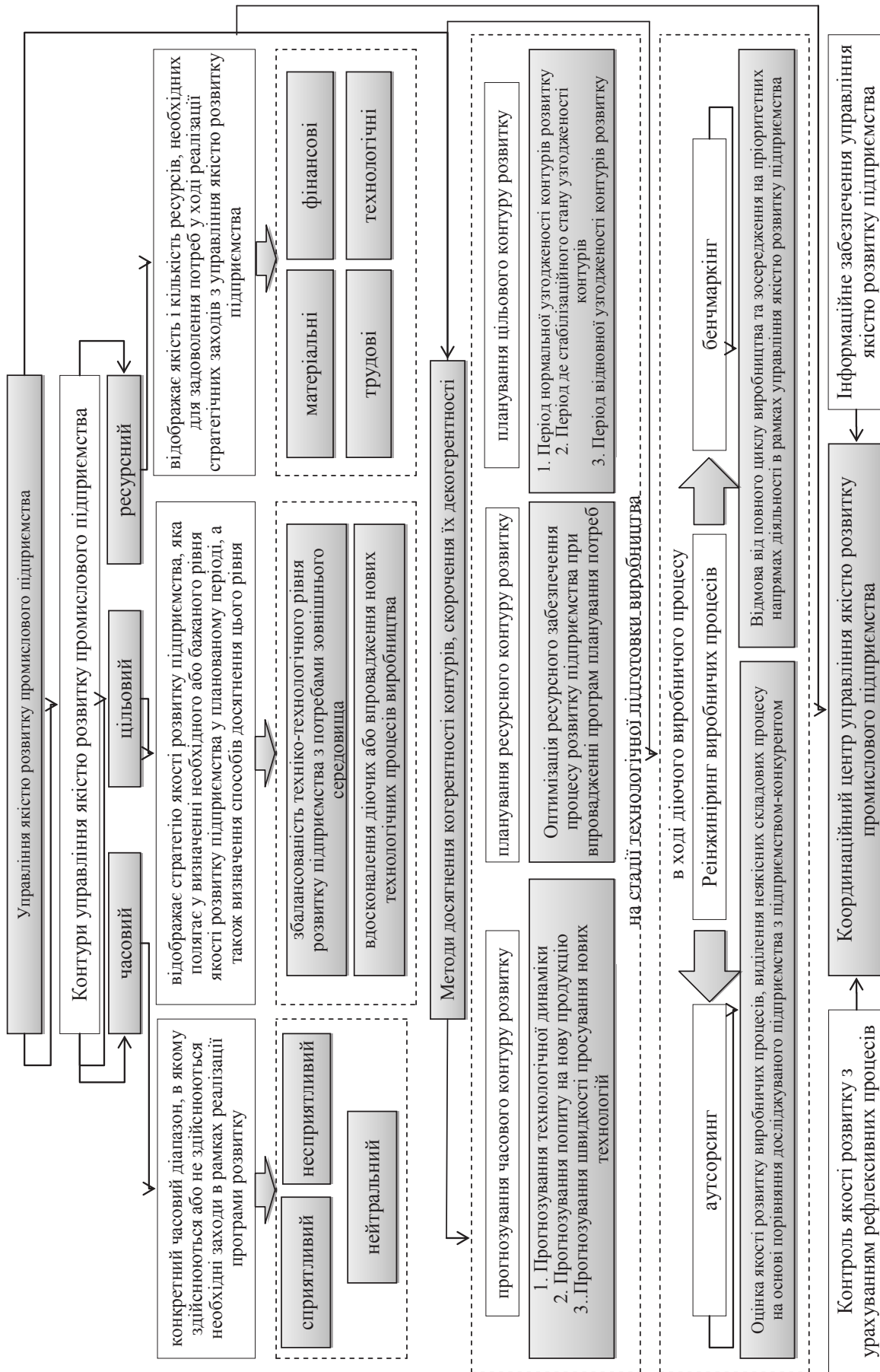

Рис. 2. Відображення взаємозв'язку елементів концепції управління якістю розвитку промислового підприємства на основі когерентного підходу

нення збалансованості між контурами управління якістю розвитку підприємства, адже вони перебувають у «обнуленому», «вихідному» стані.

Також в рамках реалізації концептуального підходу передбачається управління якістю розвитку підприємства вже на стадії діючого виробничого процесу, яке зводиться до приведення контурів в узгоджений стан.

Детально взаємозв'язок складових елементів концепції управління якістю розвитку підприємства на стадії ТПВ та у ході діючого виробничого процесу представлено на рисунку 2.

З рисунка 2 видно, що на стадії технологічної підготовки виробництва до методів управління якістю розвитку підприємства на основі когерентного підходу належать такі.

1. Метод прогнозування часового контуру розвитку на базі визначених складових: 1) динаміки зміни технологічних укладів в економіці країни; 2) прийнятті або відторгненні нового продукту ринком внаслідок зміни технологічних умов; 3) швидкості просування нових технологій на промислових підприємствах).

Результати прогнозування часового контуру розвитку забезпечують досягнення найменшого тимчасового інтервалу між виникненням потреби зовнішнього середовища і задоволенням її з боку підприємства шляхом структурної перебудови виробничого процесу відповідно до вимог нових технологічних умов, очікуваних запитів споживачів промислової продукції та швидкості просування нових технологій в виробничому процесі в порівнянні з підприємствами-конкурентами.

У свою чергу, чим меншим буде цей часовий діапазон, тим більшим буде рівень якості розвитку виробництва на промисловому підприємстві.

2. Метод планування ресурсного контуру розвитку. В основі запропонованого методу лежить інтегрована система планування ресурсного контуру якісного розвитку підприємства зі зворотним зв'язком, шляхом формування алгоритму при впровадженні програм планування потреб, за рахунок ув'язки рівнів планування ресурсного забезпечення поточної виробничої діяльності підприємства та процесу реалізації якісного розвитку, згідно моделі якісного розвитку підприємства в інтегрованій системі планування ERP, з показниками ефективності планування ресурсного забезпечення, що дає можливість ефективного забезпечення ресурсами якості розвитку підприємства.

3. Метод планування цільового контуру розвитку. Запропонований підхід може використовуватися при опрацюванні варіантів перспективних планів якісного розвитку підприємства – шляхом завдання цільової ситуації на певний майбутній момент часу і пошуку послідовності проміжних ситуацій якісного розвитку підприємства, що призводить до встановленої мети за умови: нормального процесу узгодженості контурів розвитку; дес-

табілізаційного процесу узгодженості контурів; період відновного процесу узгодженості контурів розвитку.

У ході діючого виробничого процесу управління якістю розвитку промислового підприємства на основі когерентного підходу пропонується здійснювати за допомогою таких методів:

1. Бенчмаркінгу в рамках процесу реінжинірингу, в основу якого покладено модель еталонного порівняння інтегральних показників для ранжування виробничих процесів за ступенем ефективності їхнього виконання, що дозволяє на основі ситуаційного аналізу визначити ступінь ефективності виконання виробничого процесу на промисловому підприємстві.

2. Аутсорсингу в рамках процесу реінжинірингу, в основу якого покладено оптимізацію виробничих процесів підприємства за рахунок відмови від власного виконання неефективних складових процесів, що надає можливість підвищити ефективність виробничого процесу промислового підприємства.

З метою досягнення високого рівня ефективності від практичної реалізації визначених заходів з управління якістю розвитку промислового підприємства пропонується використання підходу до вдосконалення організаційно-інформаційного забезпечення досягнення когерентності контурів управління якістю розвитку.

Для підвищення об'єктивності інформації та підвищення якості інформаційних потоків у процесі підготовки управлінських рішень на промисловому підприємстві, розроблено підхід до забезпечення контролю якості розвитку виробництва, шляхом визначення контрольованих та природних спотворень (неконтрольовані помилки), на основі створених вузлів контролю пропонується мінімізувати не тільки рефлексивний вплив на якість вхідної і вихідної інформації, а і запобігти подальшому її викривленню по етапам виконання завдання.

Висновки. Таким чином, розроблено концептуальний підхід до управління якістю розвитку промислового підприємства, на основі досягнення когерентного стану узгодженості контурів управління якістю розвитку за рахунок визначення необхідної кількості та якості ресурсів, що задовольняє поставленим цілям розвитку підприємства у сприятливий для розвитку період часу та передбачає структурну перебудову виробничого процесу на базі комплексного перетворення на новій якісній основі технології виробництва та випуску продукції.

Реалізація запропонованого підходу сприяє можливості отримання довгострокового ефекту за рахунок збалансованості між техніко-технологічним рівнем розвитку підприємства і потребами зовнішнього середовища, що формуються під впливом НТП.

Список літератури:

1. Аистова М.Д. Реструктуризация предприятий: вопросы управления. Стратегии, координация структурных параметров, снижение сопротивления преобразованиям / М.Д. Аистова. – М. : Альпина Паблишер, 2002. – 287 с.
2. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення: [монографія] / О.І. Амоша, В.П. Антонюк, А.І. Землякін та ін. ; НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2007. – 328 с.
3. Актуальні проблеми сучасності: [монографія]. – Донецьк : Донецька філія Європейського університету ; СПД Купріянов В.С., 2010. – С. 111-118.
4. Амоша А.И. Инновационная деятельность промышленных предприятий Украины / А.И. Амоша // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечение иностранных инвестиций : рег-ный сб. науч. трудов. – Донецк : ДонНУ, 2004. – Ч. 1. – С. 202-206.
5. Грозний І.С. Теорія та практика управління якістю розвитку промислових підприємств на основі когерентного підходу : монографія / І.С. Грозний. – Запоріжжя : КПУ, 2014. – 300 с.

Грозный И. С.

Европейский университет

МЕТОДЫ И ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ КАЧЕСТВОМ РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

Предложены методы и подходы к управлению качеством развития промышленного предприятия на основе принципа когерентности, который предусматривает использование совокупности методов планирования и прогнозирования согласованности контуров управления качеством развития (на стадии технологической подготовки производства) и методов проведения реинжиниринга производственных процессов (в ходе текущего производства) на основе сокращения разрыва между выделенными контурами, приведение их в состояние сбалансированности и однонаправленности с целью достижения согласованности между несогласованными по своей сути объектами управления, позволяет реализовать потенциальные возможности развития и повысить уровень его качества за счет удовлетворения потребностей внешней среды в кратчайшие сроки.

Ключевые слова: качество, развитие, управление, метод, предприятие, когерентность.

Hroznyi I. S.

European University

METHODS AND APPROACHES TO QUALITY MANAGEMENT DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

Summary

Methods and approaches to quality management of industrial enterprise on the basis of the principle of coherence, which involves the use of a set of methods of planning and forecasting of consistency of quality control loops (at the stage of technological preparation of production) and methods of re-engineering of production processes (in the course of current production) based on the reduction the gap between the selected path, bringing them into a state of balance and one-pointedness in order to achieve consistency between the inherently inconsistent control objects, allows to realize the potential of development and improve its quality by meeting the needs of the environment as soon as possible.

Keywords: quality, development, management, method, enterprise, coherence.

УДК 339.378.2:334.7.009.12:005.21

Гуржій Н. М.

Запорізький національний університет

ВИБІР КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ПАТТЕРНА СТРАТЕГІЇ

У результаті проведених досліджень були доведено, що при виборі конкурентної стратегії доцільно розглядати паттерн стратегії, де в якості стійких характеристик використано такі показники: стратегічний стан підприємства, стратегічна конкурентоспроможність, стратегічний маркетинговий потенціал, оцінка розвитку маркетингових компетенцій та якості управління стратегічним маркетингом. Сукупність паттернів конкурентної стратегії лідера, претендента, послідовника та нішера та трафік конкурентного ланцюжка, який показує напрям рух від позиції нішера до лідера, складають матрицю паттернів конкурентної стратегії. Каскад конкурентних стратегій передбачає набір стратегій, що включає на першому (вищому) рівні стратегії відриву, на другому рівні – стратегії проникнення на ринок, на третьому рівні – стратегії присутності на ринку.

Ключові слова: конкурентна стратегія, паттерн стратегій, каскад конкурентних стратегій, матриця паттернів конкурентної стратегії, конкуренція.

Постановка проблеми. Сучасні умови турбулентності, які характеризуються глобалізацією конкурентного середовища; виникненням нових видів комунікацій на засадах хай-хьюм технологій – технології гуманітарного характеру, що пов'язані з використанням ресурсів людської свідомості як основної рушійної сили розвитку [1, с. 16]; виникнення нового феномена – «Net-НОМО» (мережевого клієнта) та споживача з нечіткою системою цінностей, який обирає товари та послуги на основі метапошукових систем [2, с. 67-76]; домінування транснаціональних глобальних суперкорпорацій обумовлюють розгляд концепції стратегічного конкурентного маркетингу як пріоритетної для

сучасного підприємства, успішна реалізація якої забезпечить виживання підприємств у новому конкурентному середовищі.

Проведення на усіх рівнях управління якісного стратегічного маркетингу є основним інструментом підвищення конкурентоспроможності будь-якого об'єкту. Стратегічний маркетинг – це інструмент підвищення конкурентоспроможності об'єктів за рахунок підвищення їхньої якості, ресурсозберігання у виробника, споживача. Він спрямований на досягнення міцної конкурентної переваги фірми, що досягається, як правило, методами бенчмаркетингу і вдосконалення сервісу [3, с. 16].